

Ett nytt maskulinitetsideal?

En jämförande studie avseende maskulinitet mellan teknikprogrammen och vård/humanioraprogrammen

A new masculine ideal?

A comparative study regarding masculinity between engineering programs and care/humanities programs

Evelina Käld

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Sociologi C

Kandidatarbete 15 HP

Handledare: Stefan Karlsson

Examinator: Satu Heikkinen

2019-02

Sammanfattning

Tidigare forskning visar att det finns en skillnad i attityder avseende maskulinitetsnormer mellan män i traditionellt manliga yrken och män i traditionellt kvinnliga yrken. Denna uppsats ämnar belysa normer om maskulinitet och dess påverkan på könssegregering i utbildning och arbetsliv. Könssegregeringen är tydlig med ett traditionellt könsmonster. För en stark jämställdhet är det viktigt att män och kvinnor ges samma möjlighet att välja utbildning. Syftet med denna studie är att undersöka om det finns en skillnad i attityder avseende maskulinitetsnormer mellan studenter inom teknik- och vård/humanioraprogrammen och om det traditionella maskulinitetsidealet dominerar teknikprogrammen. I studien deltog 65 respondenter varav 28 studerade vård/humaniora och 37 studerade teknik. Den empiriska undersökningen utgjordes av en enkätundersökning som avsåg mäta respondenternas attityder avseende maskulinitet. Sex Mann-Whitney U-test visade signifikant skillnad i 1 av 6 undersökta attityder, där Vård/humaniora skattade lägre på Emotionellt återhållsam. Slutsatsen blev att det inte finns en avsevärd skillnad i attityder mellan Teknik och Vård/humaniora och att det traditionella maskulinitetsidealet inte dominerar teknikprogrammen.

NYCKELORD: maskulinitetsnorm, maskulinitetsideal, mansroll, genusordning, könssegregering, jämställdhet

Innehållsförteckning

1.0 Inledning	4
1.1 Syfte	6
1.2 Frågeställning.	6
1.3 Hypotes	7
2.0 Tidigare Forskning	8
2.1 Utvecklingen av mätinstrument	8
2.2 Studier i maskulinitet	9
3.0 Teoretisk referensram.	12
3.1 Kön eller genus? Essentialism och konstruktivism	12
3.2 Vad är maskulinitet?	13
3.2.1 Hegemonisk maskulinitet	14
3.2.2 Kritik mot Connell	16
3.2.3 Homosocialitet	16
3.3 Maskulinitetsnormer	17
3.3.1 Tuffhet	17
3.3.2 Självständighet genom tekniska färdigheter	18
3.3.3 Kropp	18
3.3.4 Emotionellt återhållsam	19
3.3.5 Undvikande av feminina beteenden	19
3.3.6 Dominans	20
3.4 Gottfredsons karriärteori	20
3.5 Idealisering	21
4.0 Metod	22
4.1 Val av metod	22
4.2 Urval	22
4.3 Mätinstrument	23
4.4 Datainsamling	26
4.5 Databearbetning	26
4.6 Bortfall	27

4.7 Reliabilitet och Validitet	28
4.8 Etiska överväganden.	29
4.9 Reflektion av konsekvenserna av metodval	30
5.0 Resultat	31
6.0 Analys	34
6.1 Hegemonisk maskulinitet	34
6.1.1 Marginalisering	34
6.1.2 Underordning och idealisering	35
6.2 Ett nytt maskulinitetsideal?	36
7.0 Diskussion	37
Referenslista	40
Bilaga 1.	45
Bilaga 2.	47
Bilaga 3.	48

1.0 Inledning

Under tidigt 1970-tal formades jämställdhetspolitiken och har sedan dess haft en central ställning i samhällsdebatten (Jämställdhetsmyndigheten 2019). Jämställdhet har varit viktigt för att höja kvinnans status och ge henne bättre villkor i samhället eftersom hon alltid varit underordnad i den rådande genusordningen där männen dominerar men debatten om jämställdhet är lika viktig för mannen såväl som kvinnan (Hillerström et al. 2017; Robertsson 2003). Tomas Wetterberg (2002) menar att jämställdhet är en möjlighet till personlig utveckling, vilket männen är betjänta av då de är fångna i ett system de själva bär huvudansvaret för (Robertsson 2003).

1991 uppdaterades jämställdhetslagen som avsåg att främja både män och kvinnors lika rätt i arbetslivet. Lagen innehöll bland annat förbud mot sexuella trakasserier, förbud mot diskriminering på grund av kön och att arbetsgivaren aktivt ska bedriva ett arbete som främjar jämställdhetsarbetet (SFS 1991:433). 2006 lämnar regeringen över proposition 2005/06:155 till riksdagen. Propositionen föreslår sex nya delmål för jämställdhetspolitiken där huvudmålet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Delmålen innebar en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Detta är enligt Regeringskansliet definitionen av jämställdhet. Jämlikhet i kvinnor och mäns möjligheter och villkor i livet. Denna definition utvecklas av Jämställdhetsmyndigheten, de menar att jämställdhet också innebär att kvinnor och män har samma rättigheter och skyldigheter i alla områden i livet (Jämställdhetsmyndigheten 2017).

Jämställdhetsmyndigheten lämnade den 1 oktober 2018 ett förslag till Socialdepartementet om ett system för uppföljning för en effektiv jämställdhetspolitik. Syftet med denna uppföljning är att jämställdhetsarbetet ska bli systematiskt, långsiktigt och hållbart och det är endast genom uppföljning och utvärdering som jämställdhetspolitiken kommer att kunna nå dessa mål, menar jämställdhetsminister Lena Hallengren (Regeringskansliet 2018). Förslaget innebär årlig uppföljning i jämställdhetsarbetet samt en till två fördjupade uppföljningar. Detta för att regering och riksdag ska få en god bild av hur samhällsutvecklingen ser ut och

vilka effekter och resultat som kommer av jämställdhetspolitiken. Det är många områden som jämställdhetsmyndigheten anser bör följas upp, en av dessa är könssegregeringen i utbildningssystemet. Kvinnor och män ska, enligt Jämställdhetsmyndigheten, ha samma möjligheter att välja utbildning och yrke. Även fast det inte finns några formella hinder för detta ser utbildnings- och yrkesvalen i verkligheten helt skilda ut mellan könen (Robertsson 2003).

Universitetskanslersämbetet utförde en studie som undersökte hur jämställdheten såg ut mellan kvinnor och män på högskolan och hur den utvecklats under tio år (Dryler et al. 2016). Något som betonas i rapporten är den horisontella könssegregering (Robertsson 2003) som sträcker sig över nästan alla utbildningar. Horisontell segregering innebär att kvinnor dominerar yrken med lägre löner och lägre status och männen dominerar yrken med högre löner och högre status (Robertsson 2003). Det är ett tydligt traditionellt könsmonster, männen dominerar teknik och naturvetenskap medan kvinnor dominerar juridik och samhällsvetenskap, humaniora och teologi, medicin och odontologi samt vård och omsorg. Omfattningen av kvinnliga studenter inom ingenjörsprogrammen har ökat under de tio åren studien avsåg mäta, medan omfattningen av manliga studenter inom sjuksköterskeprogrammet har stått still (Dryler et al. 2016). Detta påverkar självfallet könssegregeringen i arbetslivet. Det bekräftas av statistik från Socialstyrelsen (Johansson 2018) som visar könsfördelningen i legitimationsyrken 2015. Till exempel var 88 procent kvinnor och 22 procent män legitimerade sjuksköterskor och 70 procent kvinnor och 30 procent män legitimerade psykologer. 30 procent av de vanligaste professionerna för kvinnor under 2016 utgjordes av vårdyrken, resterande 70 procent utgjordes av bland annat restaurang- assistent- eller läraryrken. Majoriteten av de vanligaste professionerna för män utgjordes av tekniska yrken (SCB 2018a; SCB 2018b).

Det är således problematiskt att attrahera kvinnor till teknik och män till vård och omsorg trots den stora satsningen på jämställdhetspolitiken. Sverige anses till och med vara ett av de ledande länderna inom jämställdhet (Oredsson 2017). Redan 1995 utsågs Sverige vara bäst i världen avseende jämställdhet av United Nations Development Programme (Wetterberg 2002) och 2017 hamnade Sverige på första plats för jämställdhet i EU när European Institute for Gender Equality (EIGE) rankade jämställdhet i EU (Regeringskansliet 2017).

Könssegregering i utbildning och yrke anses vara ett samhällsproblem då det råder brist på arbetskraft inom både de mansdominerade och kvinnodominerade yrkena samtidigt som det råder stor arbetslöshet (Oredsson 2017). Robertsson (2003) beskriver detta problem i de norrländska orterna där de typiskt maskulina arbetstillfällena börjat försvinna, till exempel i gruvor, tung industri och sågverk. Men istället väljer männen arbetslöshet framför att arbeta i ”kvinnoyrken” på grund av de traditionella maskulinitetsnormerna. Detta genussystem av horisontell segregering och ojämställdhet är skapad av män för att behålla den rådande hierarkin som ska vara till deras fördel. Men som Wetterberg (2002) menar är det en möjlighet till personlig utveckling om samhället blir mer jämställt. För att gynna jämställdheten och därmed bryta könssegregeringen på arbetsmarknaden krävs en förändring i traditionella könsroller, alltså de roller människor tar i samhället beroende av kön. Detta påstod Lars Jalmert i *Den svenske mannen* 1984. Boken publicerades med förhoppningar om att sprida kunskap om männen och jämställdhetsarbetet och därmed förändra männens könsroll, i denna uppsats benämnd som mansroll, till hur den bör se ut. Drygt 35 år senare har jämställdhetsarbetet gått framåt men har mansrollen gjort det? I denna uppsats undersöks de traditionella maskulinitetsnormerna som har skapat mansrollen genom ett kvantitativt angreppssätt. Genom tidigare forskning om maskulinitet och mätningar om fenomenet skapades syftet med studien.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka om traditionella maskulinitetsnormer dominerar hos manliga studenter inom teknikprogrammen och om det finns en skillnad i attityder avseende maskulinitetsnormer mellan manliga studenter inom vård/humaniora och manliga studenter inom teknik.

1.2 Frågeställning

- Finns det en skillnad i attityder avseende maskulinitet mellan manliga studenter inom vård/humaniora och manliga studenter inom teknik?

1.3 Hypotes

- H1: Det kommer finnas en skillnad i attityder avseende maskulinitet där Teknik kommer skatta sina attityder högre än Vård/humaniora.
- H2: Maskulinitetsattityderna kommer skattas avsevärt högt i majoriteten av alla index för Teknik.

2.0 Tidigare forskning

Inom detta kapitel kommer tidigare forskning på området att presenteras. Forskningen är närbesläktat med nuvarande ämne och anses relevant för studien. Nedan presenteras utvecklingen av mätinstrument för maskulinitet och hur dessa använts i tidigare studier samt resultatet av dem.

2.1 Utvecklingen av mätinstrument

Redan år 1936 började forskare mäta maskulinitet och femininitet. Den tidiga forskningen av Lewis M. Terman fokuserade på skillnader mellan män och kvinnor. I hans studie om intelliensskillnaden mellan män och kvinnor blev slutsatsen att den var mycket liten eller till och med icke-existerande (Helgeson 1994). För att fånga den mentala skillnaden mellan män och kvinnor borde detta mätas genom maskulinitet och femininitet menade Terman. Terman och Miles skapade Attitudes Interest Analysis Survey (AIAS) för att mäta maskulinitet och femininitet. AIAS är baserat på statistiska skillnader hos de två könen, punkter som medelkvinnan fick högre poäng på än mannen räknades som feminina och punkter som medelmannen fick högre poäng på än kvinnan räknades som maskulina (Helgeson 1994).

Mätinstrumenten för maskulinitet och femininitet som skapades mellan 1925-1970 hade många svagheter. Bland annat gjorde testen ingen skillnad på mer eller mindre feminina människor, eller mer eller mindre maskulina människor. Under 1970 upptäckte forskare att maskulinitet och femininitet inte var motsatta ändar av ett enda kontinuum. Sandra L. Bem konceptualiserade femininitet och maskulinitet som två självständiga dimensioner. Därmed skapades Bem Sex-Role Inventory (BSRI), respondenter fick nu gradera karaktärsdrag som mer eller mindre feminina eller maskulina. 1974 utvecklades Personal Attributes Questionnaire (PAQ) av Janet T. Spence, Robert Helmreich och Joy Stapp. PAQ byggde på Bem's konceptualisering av maskulinitet och femininitet. PAQ utvecklades genom att låta högskolestudenter bedöma i vilken utsträckning 128 bipolära punkter kännetecknade den typiskt vuxna mannen/kvinnan och den typiska högskolemannen/kvinnan. Respondenterna bedömde också den ideala mannen/kvinnan. (Helgeson 1994)

Det var först tio år senare, 1984, som ett mätinstrument utvecklades som inte ställde maskulinitet mot femininitet. Detta självskattningsformulär mätte endast attityder avseende maskulinitet. Robert Brannon och Samuel Juni (1984) skapade Brannon Masculinity Scale (BMS) med ett brett spektrum av maskulinitetsnormer. De 110 påståendena var kopplade till ett maskulint substantiv (t.ex. "A man always deserves the respect of his wife and kids") (Levant & Pollack 1997).

2.2 Studier i maskulinitet

I en studie av Edward H. Thompson och Joseph Pleck (1986) undersöktes strukturen av maskulinitetsnormer. De menade att inte tillräckligt många studier har utförts för att kunna kartlägga de normer som styr mannens roll. I ett försök att identifiera de normer använde Thompson och Pleck sig av Brannon och Junis BMS (1984). Genom en enkätstudie utförd på två högskolor i New England fick 233 respondenter besvara 57 påståenden om mäns förväntade beteende. Påståendena tolkades att mäta 7 kluster av manliga normer. Dessa kluster var att män ska undvika allting feminint, dölja känslor som får dem att verka sårbara, tillägna sig åt jobbet och att försörja sin familj, förvärva färdigheter som berättigar respekt och beundran från andra, vara fysiskt och psykiskt tuff, vara självständig, och vara villig att ta risker och engagera sig i våldsamheter. Höga poäng indikerade på traditionella attityder avseende maskulinitetsnormer (Thompson & Pleck 1986). Resultatet visade att strukturen av maskulinitetsnormer var trefaldig. Den första normen kallades för Status och hänvisar till mannens behov att uppnå status och respekt hos andra. Den andra normen kallades för Tuffhet och hänvisar till de förväntningar som finns på att män ska vara fysiskt, psykiskt och känslomässigt tuffa, samt självständiga. Den tredje och sista normen kallades för Anti-femininitet och hänvisar till att män ska undvika allt som kan förknippas med kvinnlighet. Status och tuffhet var tämligen korrelerade ($r=.27$), likaså status och anti-femininitet ($r=.22$) och tuffhet och antifemininitet ($r=.28$). Thompson och Plecks (1986) slutsats blev att männen i studien inte stödjer de traditionella maskulinitetsnormerna fullt ut. De menar att det verkade som att denna grupp av män erkänner normernas existens men varken anammar eller förkastar dem. De understryker att denna studie inte är generaliserbar till andra grupper och att maskulinitetsnormer kan variera beroende på ålder, socioekonomisk

status och födelsekohort. Majoriteten av männen i denna studie var under 30 år, av vit ras, katoliker och medel- till överklass. Thompson och Pleck (1986) avslutar med att konstatera att ytterligare forskning är nödvändig för att urskilja vilka män som anammar eller förkastar maskulinitetsnormerna.

För att identifiera vilka män som anammar eller förkastar normerna jämförde Thomas A. Dodson och L. DiAnne Borders (2006) män i traditionellt manliga yrken och män i traditionellt kvinnliga yrken genom en enkätstudie. De jämförde attityder avseende könsroller, konflikter som kan uppstå i könsroller och deras arbetstillfredsställelse. 100 ingenjörer och 100 studievägledare svarade. Enkäterna bestod av bakgrundsfrågor såsom socioekonomisk status, ålder, etnisk tillhörighet och utbildningsgrad. Sedan följde mätinstrument för arbetstillfredsställelse, könsrollskonflikter och könsnormer. Dodson och Borders (2006) använde sig av Male Role Norms Scale (MRNS) av Thompson och Pleck (1986). MRNS består av den trefaldighet som Thompson och Pleck (1986) upptäckte när de undersökte strukturen av maskulinitetsnormer som tidigare beskrivits. 26 påståenden formade tre index, Status, Tuffhet och Anti-femininitet. För att se eventuella skillnader mellan grupperna gjordes ett multivariat t-test. T-testet för Anti-femininitet visade en signifikant skillnad mellan grupperna ($p = .0032$; $M = 22.58$ för ingenjörer, $M = 19.42$ för studievägledare). För Tuffhet hade ingenjörerna en tendens till högre poäng ($p = .0282$; $M = 29.21$ för ingenjörer, $M = 26.91$ för studievägledare) och ingen skillnad hittades mellan grupperna för index Status ($p = .8125$). Dodson och Borders (2006) slutsats blev att männen i ingenjörsyrken i denna studie anammade de traditionella maskulinitetsnormerna mer än studievägledarna.

Mark Loughrey (2008) utförde en enkätstudie i Irland där han undersökte hur manliga sjuksköterskor uppfattade sina mansroller. Vårdyrket är ett kvinnodominerat yrke och i Irland är det inte ett undantag. I förhållande till männen är kvinnliga sjuksköterskor i Irland 20:1. Detta bidrar till diskursen om att en anomali uppfattas mellan maskulinitet och vård. Loughrey (2008) menar att det kan vara en anledning till att män inte söker sig till vårdyrken, på grund av den starka association mellan vård och kvinnlighet. 104 män fick besvara en kortare form av BSRI, där de fick skatta hur väl de identifierade sig med de karaktärsdrag, eller normer, som presenterades. 10 maskulina (t.ex. dominant) respektive feminina (t.ex.

förstående) karaktärsdrag skattades på en 7-poängs Likertskala. Medelvärdet för maskulinitetsskalan var 4.76 och medelvärdet för femininitetsskalan var 5.49. 78 respondenter anammade feminina normer mer än maskulina. Loughreys (2008) slutsats blev att männen i studien uppfattade deras mansroll som mer feminin än maskulin. Loughrey (2008) betonar vikten av att denna studie behöver replikeras och utföras genom olika metoder för att kunna styrka resultaten.

Uppsatsens syfte och kärna bygger på dessa tidigare studier. Med hjälp av de tidigare mätinstrumenten skapat av diverse forskare lades grunden för metoden och mätinstrumentet i denna studie.

3.0 Teoretisk referensram

I den teoretiska referensramen innefattas centrala begrepp och teorier för studien. Nedan presenteras olika perspektiv på kön, vad maskulinitet är och teorier kring detta, samt hur maskulinitet definieras i detta arbete med hjälp av olika maskulinitetsnormer och teorier kring könssegregering.

3.1 Kön eller genus? Essentialism och konstruktivism

I denna studie kommer kön och genus tolkas som två skilda fenomen. Kön tolkas som den biologiska delen hos människan, som i sin tur är beroende av X- och Y-kromosomer. Vid två X-kromosomer skapas det kvinnliga könet och vid närvaron av Y-kromosomen skapas det manliga könet (Loughrey 2008). Däremot kan inte alla människor delas in i XX eller XY, det är möjligt att födas med flera olika kromosomvariationer som till exempel XXY. Detta kallas intersex och innebär kromosomvariationer eller inre och yttre könsorgan som, enligt samhällets normer, inte stämmer överens med den resterande kroppen (RFSL Ungdom 2017). Ett paradigm inom forskning som grundar sig i den biologiska skillnaden mellan människor kallas för essentialism. Då uppfattas skillnader mellan kön som biologiskt och inneboende. I början av 1990-talet tog intresset för essentialism fart och sökandet efter en renodlad och genuin manlighet började (Johansson 1998). Representanter för essentialism är bland annat Carl Gustav Jung som intresserade sig för den analytiska delen av psykologi och samarbetade med Sigmund Freud (Sveriges psykologförbund 2019). En mycket inflytelserik företrädare till essentialism är Nancy Chodorow som utvecklade Freuds teori om hur könsidentitet skapas hos pojkar och flickor i relation till modern (Johansson 1998).

Genus kommer vara den aktiva utgångspunkten i denna studie, det kommer tolkas som Joan Busfield (1996) och Raewyn Connell (2009) beskriver det. Busfield (1996) menar att genus är ett samhällspecifikt fenomen som tillskriver människor vissa beteenden, roller och förväntningar på grund av det biologiska kön de tillhör. Män och kvinnor tillskrivs sällan samma egenskaper och på så sätt skapas föreställningen om vad som är manligt kontra kvinnligt (Loughrey 2008). Connell (2009) menar att genus är kulturella och sociala

tolkningar av kön. Genom genus kan de sociala relationerna mellan könen analyseras och belysas. Att vara kvinnlig eller manlig är enligt Busfield (1996) något som tillskrivs en person från samhället men Connell (2009) menar att det också är något människan själv konstruerar. Denna konstruktion sker genom att inta en plats i genusordningen, det syftar till hur människor uppträder i det dagliga livet och om de uppträder feminint eller maskulint. På så vis intar människan en plats i genusordningen, eller accepterar den plats de blivit tilldelad. Detta synsätt kallas för konstruktivism. Forskning inom konstruktivism fokuserar på de processer som leder fram till en viss typ av maskulinitet (Johansson 1998). Det finns dock sociologer som hävdar att det biologiska könet också är en produkt skapad från det kulturella sammanhanget. Både kön och genus ska då ses som sociala skapelser. Kroppen kan lika väl som det sociala könet formas och förändras från det som antas vara normalt och ifrågasättas. Detta kan ske genom till exempel plastikkirurgi, piercing, bantning och könsbyte. En stark företrädare till detta synsätt är bland annat Judith Butler (Giddens & Sutton 2014).

3.2 Vad är maskulinitet?

I enlighet med Connell (2009) anser Lena Gemzöe (2004) att vissa skillnader mellan män och kvinnor är socialt skapad. Redan i spädbarnsåldern behandlas pojkar och flickor olika. Jalmert (1984) skriver om forskning där föräldrar till nyfödda barn studerats, det visade sig att redan då håller föräldrarna barnen olika länge, ammar olika länge och beskriver sina barn med olika karaktäristiska drag. Barnen könsbestäms direkt vid födseln och där börjar könsrollsinnlärningen. Könsrollsinnlärningen präglas av de sociala föreställningar och förväntningar som kommer med det biologiska könet (Busfield 1996; Loughrey 2008).

Connell (2009) och Gemzöe (2004) menar att denna skillnad också är historiskt betingad. I modern tid är det till exempel vanligt att män medvetet väljer bort färgen rosa, då denna är förknippad med bland annat kvinnlighet. Men så har det inte alltid sett ut, under 1600- och 1700-talet ansågs det mycket manligt och fint att bära färgen rosa. Rosa innehåller färgen röd, som påminde om blod och representerade krig. Färgglada kläder var också dyrt att tillverka och kunde därför endast bäras av kunglighet eller adel. Kungar klädde sig i utsmyckade

utstyrselar med klackar och mycket färg. Det var först vid 1800-talet som männen började röra sig ifrån de färgglada skalorna och klä sig i mörkare färger (Ambjörnsson 2011).

De moderna maskulinitetsnormerna som genomsyrar samhället idag tog sin plats i västerländsk kultur i början på 1800-talet. Detta blev normen som varje västerländskt samhälle tvingades acceptera och alla män tvingades anpassa sig efter (Mosse 1996). Mansforskning etablerades i slutet på 80-talet som en konsekvens av feministrörelsen på 70-talet (Wetterberg 2002) men redan på 50-talet definierades maskulinitetsnormen. Morris Zelditch, Ruth E. Hartley, Ralph H. Turner och Mirra Komarovsky argumenterade för att maskulinitetsnormen är tvådimensionell. Denna bestod av att män ska vara målinriktade och ta avstånd från allt som kan upplevas feminint. Enligt Hartley och Turner var anti-femininitetsnormen den dominerande av de två. Joseph Pleck och Jack Sawyer formulerade en liknande tvådimensionell norm där mannen ska sträva efter prestation och förtrycka känslor. Michael V. Cicone och Diane M. Ruble fann att maskulinitetsnormen i själva verket är tredimensionell. Män ska då vara aktiva och prestationssökande, dominanta i sina relationer, och vara sansade samt behärskade. När Brannon och Juni (1984) utvecklade BMS användes fyra kluster som Brannon fann definierade mansrollen. Denna sammanfattning av maskulinitet är den mest använda och citerade inom maskulinitetsforskning. Den bestod av att män ska undvika feminina beteenden och uppnå status i sin omgivning. Vara självständig samt självsäker, och visa sig tuffare än alla andra, genom våld om så nödvändigt (Thompson & Pleck 1986; Kuosmanen 2001).

3.2.1 Hegemonisk maskulinitet

Maskulinitet måste ställas i relation till något för att bli begripligt, som i relation till kvinnor eller andra män. Hegemonisk maskulinitet är en teori utvecklad av Tim Carrigan, Raewyn Connell och John Lee, och dök först upp 1985 i en artikel skriven av forskarna. Den hegemoniska maskuliniteten är den ledande maskulinitetsnorm som accepteras. Många strävar efter den men alla måste förhålla sig till den. Connell (1999) menar att hegemonisk maskulinitet inte är en fast karaktärstyp som ser likadan ut överallt och måste analyseras i relation till klass, etnicitet, status, etc. I USA och Europa innebär hegemonin bland annat att

mannen ska vara tävlingsinriktad, inte uttrycka känslor förutom ilska, aldrig visa sig svag eller beroende av andra och ta avstånd från feminina attribut och homosexuella (Kupers 2005). Den hegemoniska maskuliniteten är i ständig förändring eftersom maskulinitet hela tiden formas i relationer mellan män och kvinnor. Nya grupper kan utmana den gamla hegemonin och konstruera en ny hegemonisk maskulinitet. Connell (1999) menar att multipla maskuliniteter skapas inom samma institutionella och kulturella omgivningar och att det är essentiellt att notera relationerna mellan de olika maskuliniteterna och inte endast skillnaderna mellan dem. Hegemoni bygger på dominans och *underordning* där männen underordnar kvinnor och andra män som enligt dem inte lever upp till den rådande maskulinitetsnormen. Eftersom mannen, inom hegemonin, anses vara allt det kvinnan inte är underordnas män med feminina attribut (Robertsson 2002). I det västerländska samhället handlar det mestadels om heterosexuella mäns underordning av homosexuella män. De rankas längst ned i hierarkin och skapar ett förtryck män emellan (Connell 1999). Alla män strävar inte efter att uppfylla maskulinitetsnormen och väldigt få som gör det lyckas. Men trots detta ifrågasätts inte hierarkin av män då de fortfarande drar nytta av kvinnors underordning. De vinner på att inte ifrågasätta hierarkin till exempel genom att få högre löner. På så vis är de *delaktiga* i upprätthållandet av hegemonin även om de själva inte uppfyller ”kraven” (Connell 1999).

Den dominerande maskuliniteten är beroende av *marginalisering* av andra grupper för att upprätthålla auktoriseringen. Marginaliserade grupper är de som inte uppfyller normen, till exempel andra etniska eller socioekonomiska grupper. Genom avvikelse från hegemonin skapas ett misslyckande till att uppfylla normen och därmed kan den dominerande gruppens överhöghet förklaras. Inom de olika grupper som marginaliseras skapas också olika maskuliniteter, lever en grupp män inte upp till den rådande normen skapar de en egen maskulinitet inom den marginaliserade gruppen. (Connell 1999)

En studie utförd av Dean-David Holyoake (2002) undersökte hur manliga sjuksköterskor konstruerade sina identiteter i kvinnligt betingade miljöer. Han upptäckte ett fenomen han benämner som mjuk maskulinitet som skulle kunna tolkas som en konstruerad maskulinitet inom en marginaliserad grupp. Mjuk maskulinitet är en alternativ manlighet till soldaten eller

fabriksarbetaren, där männen på grund av deras arbete tillåts vara närmare sin feminina sida. De inte bara tillåts, de uppmuntras att bibehålla den mjuka maskuliniteten för att verka vänligare. På grund av att dessa män arbetar inom ett kvinnodominerat yrke måste de anpassa sig efter samhällets förväntningar av ett ”kvinnoyrke”. En av respondenterna i Holyoakes (2002) studie säger att han försöker leva upp till förväntningarna genom att vara nära sin feminina sida eftersom han är en sjuksköterska.

3.2.2 Kritik mot Connell

Begreppet hegemonisk maskulinitet har kritiserats av många forskare. Bland annat av Victor Seidler som menar att teorin utifrån ett rationellt tänkande framhäver makt och politik på bekostnad av erfarenhet och känslor. Robertsson (2003) uppfattar hegemonin som en självuppfyllande profetia om det används som ett analysredskap och hänvisar till Seidlers formulering ”Teorin om den hegemoniska maskuliniteten har blivit hegemonisk” (Robertsson 2003 s. 23). Marie Nordberg kritiserar att hegemonin uppfattas vara den enda ledande maskulinitetsnormen och att detta leder till stereotypisering av manlighet (Parbring 2002). Enligt Nordberg skulle denna stereotypisering lösas upp om hegemonin inte antas vara en entydig ledande norm (Robertsson 2003). Den traditionella hegemoniska maskuliniteten är till exempel inte tillämpligt på Sverige enligt Nordberg. I ett land med så pass stark jämställdhetspolitik är det inte längre den traditionella maskuliniteten som dominerar, det är istället den mjuka mannen som Nordberg kallar det. Hon beskriver det som ”en Clint Eastwood med disktrasa!” (Parbring 2002). Det är den vita medelklassmannen som idag dominerar Sverige och på grund av teorier som hegemonisk maskulinitet ifrågasätts inte medelklassmannen och den kommer då att leva vidare (Parbring 2002).

3.2.3 Homosocialitet

Homosocialitet är en grupp bestående av endast män där maskulinitetsnormer produceras och reproduceras. I denna grupp tenderar män söka avkoppling, uppbackning, självspjuling och stöd för att bekräfta sin maskulina könsidentitet. En stark maskulin grupp med god gemenskap skapas genom att exkludera kvinnor, homosexuella, feminina män och andra som

inte lever upp till maskulinitetsnormen. Homosocialitet kan ses som ett verktyg för att upprätthålla hegemonin och den rådande genusordningen (Johansson & Kuosmanen 2003; Holmberg 1996). I ett samhälle dominerat av män är det genom bekräftelsen från män en man kan uppnå högre status. Eftersom kvinnor är underordnade männen kan de inte ge samma bekräftelse som den homosociala gruppen kan göra. Däremot ses kvinnor som objekt som kan öka en mans status i gruppen, inte genom att bekräfta mannen men genom att verka som en trofé (Andreasson 2003; Kuosmanen 2001).

3.3 Maskulinitetsnormer

Normer är oskrivna regler som utgör ideal alla människor förväntas följa. Det heteronormativa perspektivet innebär att män ska uppträda i enlighet med vad samhället anser vara maskulint och kvinnor ska uppträda i enlighet med vad samhället anser vara feminint (RFSL Ungdom 2014). Denna studie bygger på heteronormativitet och följande begrepp är således de maskulinitetsnormer som utgör idealet män förväntas anamma. Det är också dessa som sedan används i enkäten för att definiera de olika maskulinitetsattityderna. Normerna baseras på tidigare forskning av Brannon och Juni (1984), Thompson och Pleck (1986) och Levant et al (2013). Se avsnitt *Tidigare forskning* och *Metod* för utförligare förklaring.

3.3.1 Tuffhet

Som tidigare konstaterat tillskrivs pojkar och flickor olika egenskaper och förväntningar. Något pojkar får lära sig från tidig ålder är att de ska vara mentalt starka, eller med andra ord tuffa. Jalmert (1984) skriver om det gamla talesättet ”Bra karl reder sig själv” vilket hänvisar till normen om att män ska vara oberoende av andra. För att kunna klara sig själv krävs mental styrka. Cinnamon L. Danube, Theresa Vescio och Kelly Davis (2014) definierar maskulinitet genom tre komponenter varav en av dem är tuffhet. Tuffhet beskrivs som både fysisk och mental styrka. Att vara tuff innebär att visa sig fysiskt stark, ha en hög smärtröskel och, i en situation av smärta, inte visa den utåt.

3.3.2 Självständighet genom tekniska färdigheter

Collins English Dictionary (2018) definierar självständighet som förmågan att självständigt agera och ta beslut utan behovet av andras hjälp. Män ska således kultivera självständighet (Brannon & Juni 1984) genom att ej be om hjälp, ta egna beslut och agera helt oberoende av andra (Jalmert 1984). Daniel Ekman (1995) nämner att vanliga kännetecken på den manliga mannen är en händig fixare som dessutom bör ansvara för bilen. Detta är traditionella normer som en man då bör kultivera självständighet i. En man skall också agera självsäkert i sina beslut och handlingar, något Brannon (Brannon & Juni 1984) instämmer i.

3.3.3 Kropp

Från och med 1700-talet blev utseende alltmera viktigt för den manliga normen (Mosse 1996). Det var först 1930 som den nu populära styrketräningen och sporten bodybuilding verkligen etablerades. Bodybuilding kan dateras ända till det antika Grekland men det var på 30-talet som det verkligen tog fart. I modern tid är det mer människor som tränar styrketräning än det någonsin tidigare varit (Bodybuilding- A Complete History 2018). 1998 skriver Johansson "Den skulpterade kroppen" som handlar om maskulinitet och styrketräning. Han fastställer det stora grova kroppsidealet som en norm och kopplar detta till hegemonisk maskulinitet. I B&K Sports Magazine läser Johansson (1998) att styrketräning inte endast är fysisk träning men också mental. För att uppnå en vältränad fysik krävs det disciplinering och självkontroll som leder till självförtroende och självförverkligande. Idealet för bodybuilding är stort, fettsnålt, hårt och atletiskt. Trots detta är det inte alla män som vill bli så stora de bara kan bli. För många räcker det med att vara muskulös och fettsnål men ändå ordinära i storleken, detta kan tolkas som det mer moderna idealet. Trots olika kroppsideal är det fortfarande samma mentala inställning som gäller. Johansson (1998) menar att denna kroppskultur är starkt prestationsinriktad, och prestationsinriktning hos män var precis det som Cicone och Ruble och Pleck och Sawyer menade att maskulinitetsnormen bestod av.

Längd har länge varit intressant för forskning om val av partner. Forskare har insisterat på att normen om att mannen ska vara längre än kvinnan existerar, trots att väldigt lite forskning

stödjer teorin. Tidig forskning, utförd i Europa och Amerika, har visat på att (heterosexuella) par oftast liknar varandra i längd. Beigel fann att i endast 1 av 192 fall var kvinnan längre än mannen. John Stuart Gillis och Walter E. Avis (1980) fann stöd för längdnormen när deras studie påvisade att kvinnorna föredrog en partner som var längre än dem själva (M=16.8 cm), och männen som föredrog en partner kortare än dem själva (M= 11.3 cm). I en annan studie av samma forskare fann de liknande resultat, där kvinnorna föredrog längre män och männen föredrog kortare kvinnor (Gillis & Avis 1980).

3.3.4 Emotionellt återhållsam

Pleck och Sawyer påstod att en stor del av maskulinitetsnormen handlar om begränsa eller till och med dölja sina emotioner (Thompson & Pleck 1986). Idag anses det omanligt att till exempel gråta, men så har det inte alltid sett ut. Under medeltiden var det mycket vanligt att gråta, både som kvinna och man. När sorg slog över en uttrycktes detta öppet genom högljudd gråt och beklagelse. Oftast var det kungligheter som öppet uttryckte sina känslor, vilket enligt Claes Ekenstam (1998) antyder att det då inte ansågs deklasserande som det gör idag. Ekenstam jämför medeltiden med nutidens politiker och konstaterar att det är ytterst svårt att tänka sig till exempel Göran Persson gråta offentligt. Vändpunkten i gråtens historia skedde under den franska revolutionen när revolutionsledare och författare talade föraktfullt om att öppet uttrycka känslor. Étienne Pivert de Sémencour ansåg att äkta lycka endast gick att uppnå genom att ha sin själ i sin fulla besittning, vilket innebar att begränsa sina emotioner. Människan skulle begränsas i allt som berörde honom och genom detta kunde en ny slags människa frammanas (Ekenstam 1998).

3.3.5 Undvikande av feminina beteenden

En central beståndsdel av maskulinitetsnormen är avståndstagande från feminina beteenden, detta har ett flertal forskare konstaterat (Thompson & Pleck 1986; Brannon & Juni 1984). Detta avståndstagande börjar i den oidipala fasen då Freud (1962) menar att pojken upptäcker skillnaden mellan sig själv och mamman och börjar identifiera sig med pappan. Chodorow (1978) tolkar detta som att pojken i sin helhet inte identifierar sig med pappan, han skapar sin

mansroll i förhållande till vad mamman är och blir därför det motsatta. Det finns ett flertal psykologer som påstår att kvinnan är mannens naturliga motsats och att människan biologiskt ska tänka, känna och agera annorlunda. Därför har det blivit en förolämpning att bland unga pojkar retas och kalla varandra för tjej (Connell 2009). Brannon (Brannon & Juni 1984) instämmer med Hartley och Turner när de konstaterar att anti-femininitetsnormen är den mest framträdande (Thompson & Pleck 1986). Brannon menar att detta innebär ”no sissy stuff” som då kopplas till kvinnor och femininitet. Ekman (1995) menar att en man bör undvika allt som kan verka kvinnligt och allt som kan få omgivningen att misstänka att han är homosexuell. Att vara homosexuell och feminin är inom hegemonin starkt kopplade till varandra och ska enligt detta undvikas (Loughrey 2008).

3.3.6 Dominans

”Vi lever i ett samhälle som domineras av män”. Så skriver Jalmert i *Den svenske mannen* (1984). Han menar att männen dominerar inom alla områden i samhället, politik, religion, fritid, arbetsliv, sjukvård, etc. Det är männens tankar och åsikter som bestämmer och styr vårt samhälle, till och med i de områden som klassas kvinnliga. Ekenstam (1998) instämmer i detta och påpekar att mannen till och med är den outtalade normen i samhället. I Cicone och Rubles tredimensionella maskulinitetsnorm ingick dominans inom relationer (Thompson & Pleck 1986). Ett exempel på hur dominans börjar redan i tidig ålder är hur pojkar tar avstånd från tjejer för att de är ”smittbärare av tjejbaciller”. Detta är en stark markering av anspråk på överlägsenhet (Connell 2009).

3.4 Gottfredsons karriärteori

Att könssegregering existerar i arbetslivet är varken en nyhet eller en slump. Någonstans börjar denna segregering och det finns flera teorier som preciserar när. Linda Gottfredson menar att karriärsbeslut påverkas av ens egna uppfattningar om ens egna könsroll, förväntningar som kommer med denna och könsroller i samhället (Dodson & Borders 2006). Redan vid tre års ålder lär sig barnet vilka yrken som anses passande för kvinnor och män och börjar därmed begränsa sina alternativ. Vid nio års ålder har barnet redan gallrat bort

vilka yrken som inte passar enligt könsrollen och skapar vad Gottfredson kallar för *social space*. Där samlas de yrken som klarat utgallringen och uppfyller könskraven. Många gånger får däremot människor kompromissa då det föredragna yrket kanske inte är en möjlighet. Denna kompromiss är den motsatta processen till gallringen. Dodson och Borders (2006) använder denna teori även om teorin i sig inte är skapad för traditionellt manliga och traditionellt kvinnliga yrken. De menar att de individer som har mindre inskränkta idéer om deras egna genus och genusrelaterade egenskaper kopplade till traditionellt kvinnliga yrken, kommer vara mer villiga att jobba inom feminint betingade yrken än de med mer traditionella övertygelser. Alltså skulle förändringar i attityder påverka hur öppensinnad en man kan vara till kvinnliga yrken (Dodson & Borders 2006).

3.5 Idealisering

I Goffmans (2014) dramaturgiska lära antar människor roller i interaktionen med andra människor och spelar upp denna roll i ett framträdande, som då är ett sammanhang. Beroende på förutsättningarna i ett framträdande antas olika roller och individen påverkar på så vis hur andra uppfattar henne. Detta kallar Goffman för socialiseringsprocessen och handlar om idealisering där roller skapas utifrån observatörens och samhällets förväntningar. Goffman hänvisar till Cooley när han beskriver idealisering. Cooley (i Goffman 2014) menar att idealisering måste ske för annars kan en människa inte försöka förbättra sig själv inifrån och ut. Idealisering innebär således att avge en bättre bild av sig själv som är i enlighet med vad samhället förväntar sig. Idealisering blir i denna studie relevant då maskulinitetsnormer är sådant som genomsyrar socialiseringsprocessen och formar individers roller och framträdanden.

4.0 Metod

I metodkapitlet redogörs hur arbetet gått tillväga. Varför en kvantitativ metod ansågs lämplig, urval, instrument och datainsamling, databearbetning och bortfall, validitet och reliabilitet, etiska överväganden och avslutningsvis en reflektion av konsekvenserna i val av metod.

4.1 Val av metod

Mycket mansforskning har skett kvalitativt för att undersöka till exempel hur manlighet konstrueras eller varför det konstrueras. Istället för att mäta en kvalitet i ett sammanhang mäts i denna studie hur vanligt förekommande ett fenomen är. Kvantitativ metod används för att mäta förekomsten av ett fenomen, i detta fall maskulinitetsnormer och för att kunna generalisera till populationen (Borg & Westerlund 2012). Syftet med studien är att se om det finns en skillnad i attityder avseende maskulinitet mellan Teknik och Vård/humaniora och om den traditionella maskulinitetsnormen dominerar Teknik. Detta är kvantifierbar data då förekomst och skillnader mäts. Därmed ansågs en enkätundersökning som bäst lämpad för denna studie.

4.2 Urval

Studien riktade sig mot manliga studenter på Karlstads universitet som studerar vård/humaniora eller teknik. Ingen skillnad gjordes på biologiskt eller socialt kön, vilket innebär att ingen skillnad gjordes på om männen i studien är cismän eller transmän (RFSL Ungdom 2018). I studien deltog 65 respondenter varav 28 läste Vård/humaniora och 37 läste Teknik (se Tabell 1.). På grund av den snäva tidsramen för studien valdes ett icke-slumpmässigt urval då detta inte är lika tidskrävande som till exempel ett obundet slumpmässigt urval. Då hade en slumpstalstabell behövts användas och tillgång till studentregister krävts. I slutändan nyttjades ett bekvämlighetsurval vilket innebär att de respondenter som finns lättillgängliga tillfrågas (Borg & Westerlund 2012). Stickprovet är således inte framtaget på ett sådant sätt att det går att generalisera till hela populationen. För

att stickprovet ska anses vara representativt för populationen krävs ett slumpmässigt urval där alla i populationen har chans att inkluderas (Rosengren & Arvidson 2002).

Tabel 1. Deskriptiv statistik antal deltagare

Frequencies

Statistics		
Ämne		
N	Valid	65
	Missing	0

Ämne					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	28	43,1	43,1	43,1
	2	37	56,9	56,9	100,0
	Total	65	100,0	100,0	

Notering. Grupp 1 = vård/humaniora. Grupp 2 = teknik

4.3 Mätinstrument

Enkätkonstruktion

I studien operationaliserades attityder om maskulinitet med syftet att undersöka om det fanns en skillnad i attityder mellan grupperna Vård/humaniora och Teknik samt för att undersöka om teknik anammade de traditionella maskulinitetsnormerna. I operationaliseringen användes Male Role Norms Inventory- Short Form (Levant et al. 2013) som huvudsakligt underlag. 1992 utvecklade Levant et al. (2010) Male Role Norms Inventory (MRNI), ett åttaskaligt mätinstrument med 57 påståenden avseende traditionell maskulinitet. Instrumentet avsåg att mäta attityderna: undvikande av feminina beteenden, rädsla och hat mot homosexuella, självständighet, aggression, status, åsikter om icke relationell sexualitet och emotionell återhållsamhet. Den åttonde skalan mätte icke-traditionella attityder om maskulinitet, alltså överträdelser mot maskulinitet. 2007 skedde en modernisering av mätinstrumentet (MRNI-R [revised]) då Levant et al. (2010) ansåg att den tidiga modellen sedermera blivit utdaterad och

inte längre höll måttet på grund av bland annat språkbruk och reliabilitet. Index som självständighet modifierades till självständighet genom tekniska färdigheter då de fann att självständighet var åtråvärt för kvinnor som män, därför skapades en extrem version. Status ersattes av dominans då de fann att dominans var den framträdande normen inom status för män. Skalan för icke-traditionella attityder om maskulinitet togs helt bort då den ofta fick låg intern reliabilitet. Den reviderade versionen avsåg att mäta attityderna: undvikande av feminina beteenden, negativitet mot sexuella minoritetsgrupper, självständighet genom tekniska färdigheter, aggression, dominans, icke-relationell sexualitet och emotionell återhållsamhet (Levant et al. 2010). Några år senare skapades även en kortare version av MRNI-R då Levant et al. såg ett intresse för kortare versioner av mätinstrument. Detta resulterade då i MRNI-SF som används i denna studie. MRNI-SF skapades genom att välja ut de tre påståenden som rankats högst i varje index. Index aggression ersattes med tuffhet, övriga index förblev oförändrade. Påståendena reducerades ned till totalt 21 i MRNI-SF jämfört med 53 i MRNI-R (Levant et al. 2013).

MRNI-SF valdes som mätinstrument till denna studie då den är väl genomarbetad med flera revideringar och visat hög reliabilitet samt validitet i många tidigare studier (Gerdes et al. 2017; Levant et al. 2010). I denna studie modifierades varje index för kunna appliceras på Sverige och för att vara etiskt genomförbart. Detta innebar att översätta alla påståenden till svenska och anpassa vissa påståenden till svensk kultur (t.ex. The President of the U.S. should always be a man = Sveriges statsminister bör vara en man). Av etiska principer exkluderades index negativitet mot sexuella minoritetsgrupper och icke-relationell sexualitet. Detta togs bort då frågor om negativitet mot homosexualitet kan tänkas kränka individer, speciellt om de själva tillhör den identifierade minoritetsgruppen. Det kan också antas upplevas obekvämt att lämna ut uppgifter om ens åsikter om sexualitet, därför uteslöts icke-relationell sexualitet från enkäten (Berntson et al. 2016). Ett nytt index (kropp) skapades utanför MRNI-SF för att kompensera för de två borttagna indexen. Index kropp baserades på tidigare forskning och teori, se respektive kapitel. Index avsåg fånga maskulinitet som den stora, långa och muskulösa normen. I två av påståendena i Kropp används ordet partner istället för kvinna (t.ex. en man behöver inte vara längre än sin partner). Studien utgår från ett heteronormativt perspektiv och från forskning som baserats på heterosexuella förhållanden. Det finns således en underliggande ton i enkäten att vissa frågor antar heterosexualitet. Det

var ändå ett medvetet val att använda ordet partner istället för kvinna då det ansågs minska risken för kränkning av deltagande individer. Det valdes att exkludera en bakgrundsfråga om sexualitet då det ansågs irrelevant till studien eftersom inga jämförelser mellan sexualitet skulle genomföras. Den slutgiltiga enkäten avsåg att mäta attityderna: självständighet genom tekniska färdigheter, tuffhet, kropp, emotionellt återhållsam, undvikande av feminina beteenden och dominans (se bilaga 3.)

Intygesfrågor

Enkäten öppnades med två intygesfrågor där den första genom en kryssruta intygar till deltagande i studien och godkännande av behandlingen av personuppgifter. Den andra kryssfrågan intygar till att respondenten är över 18 år och studerande vid Karlstads universitet. Svartalternativen var *ja* och *nej*, där *nej* resulterade i att enkäten avbröts.

Bakgrundsfrågor

Bakgrundsfrågor som inkluderades var vilket ämne respondenterna studerade. Alternativen var ekonomi, natur, teknik, vård, samhäll och humaniora. Alternativen är uppdelade i fakulteter där en fakultet har delats till två separata ämnen (humaniora- och samhällsvetenskap). Detta var ett försök till att separera respondenter som studerar människan som kulturell varelse och respondenter som studerar samhället ur olika aspekter. Noterbart är att vård inte är en fakultet i sig men det medvetna valet att ta med detta alternativ möjliggjorde separationen mellan sjuksköterskor och övriga som läser natur- och teknikvetenskap. Det var ett medvetet val att inte inkludera specifika program under fakulteten då detta ansågs riskera respondenternas anonymitet. Den andra bakgrundsfrågan frågade om könsidentifiering. Svartalternativen var man, kvinna och icke-binär. Trots att studien endast var avsedd för män inkluderades könsfrågan för att säkerställa respondenternas könsidentitet och för att identifiera eventuell övertäckning (Borg & Westerlund 2012).

Attityder avseende maskulinitet

Påståendena i enkäten avsåg att mäta respondenternas attityder avseende maskulinitet. Instrumentet innehöll 21 påståenden där respondenterna fick skatta sin uppfattning i en femgradiga Likertskala, från *tar helt avstånd* till *instämmer helt*. Enkäten innehöll reverserade påståenden, alltså en variation av negativa och positiva påståenden, detta för att

bryta monotonin som kan uppstå när flera påståenden ska mäta samma fenomen (Berntson et al. 2016). I de påståenden som var positivt ställda gav svarsalternativet *tar helt avstånd* 1 poäng, och svarsalternativet *instämmer helt* 5 poäng. I påståenden som var negativt ställda gav svarsalternativet *tar helt avstånd* 5 poäng och svarsalternativet *instämmer helt* 1 poäng. I enkäten var påstående 3, 4, 9, 10, 11, 14, 16, och 19 negativt ställda. Mätinstrumentet innehöll påståenden som ”*en man ska kunna byta däck på en bil*” och ”*en man bör inte gråta*” (se bilaga 3.).

4.4 Datainsamling

Enkäten skapades i det webbaserade enkätverktyget Survey & Report. Datainsamlingen genomfördes på Karlstads universitet, främst i biblioteket, cafeteria Gläntan och hus 9 och 21. Hus 9 och 21 valdes strategiskt då det frekvent sitter många ingenjörer där då dessa hus tillhör natur- och teknikvetenskap. Biblioteket och Gläntan användes som ett försök att nå ut till vård/humaniora då dessa var svårare att lokalisera. Efter två dagar var svarsfrekvensen för teknik hög, humaniora medelmåttig och vård ofantligt låg. I detta skede kontaktades CURA studentförening, det vill säga sjuksköterskornas studentförening, via sociala medier. CURA var mycket tillmötesgående och publicerade snabbt webbenkäten på deras Facebooksida. Efter en vecka stängdes webbenkäten. Insamlad data konverterades till SPSS och förbereddes för databearbetning. Standardiseringen för datainsamling är tämligen låg då den varierade mycket. Vid besvarande av enkäten kan situationen för respondenterna sett helt olika ut. Många respondenter satt på Karlstads universitet och studerade, både i grupp och ensamma. Vissa besvarade enkäten genom sociala medier och då är det omöjligt att säga vart respondenterna befann sig (Trost & Hultåker 2016).

4.5 Databearbetning

Vård och humaniora sammanfördes till en och samma grupp som i SPSS utgjorde Grupp 1, Teknik utgjorde Grupp 2. Svarevärden för reverserade påståenden omvändes för att inte ge missvisande resultat (1=5, 2=4, 3=3, 4=2, 5=1). Alla påståenden delades in i index då flera påståenden avsåg mäta samma begrepp. Påståenden 1, 2 och 3 avsåg mäta Självständighet

genom tekniska färdigheter. Påstående 4, 5 och 6 avsåg mäta Tuffhet. 7, 8, 9 och 10 avsåg mäta Kropp. 11, 12 och 13 avsåg mäta Emotionellt återhållsam. 14, 15, 16 och 17 avsåg mäta Undvikande av feminina beteenden. Och slutligen påstående 18, 19, 20 och 21 avsåg mäta Dominans. För fullständig indexförteckning se bilaga 1. Deskriptiv statistik användes för att redovisa bakgrundsvariabeln ämne. Lämpligt centralmått och spridningsmått beräknades över alla attitydindex för grupp 1 och grupp 2. Cronbachs alfavärde beräknades i varje index för att uppskatta enkätens interna reliabilitet (Borg & Westerlund 2012). Genom histogram kontrollerades fördelningen av data i varje index. Endast två av sex index låg nära normalfördelning. Självständighet genom tekniska färdigheter (skewness -.418) och Kropp (skewness .366). Eftersom datan inte uppfyllde kraven för ett parametriskt test, på grund av snedfördelning och skalnivå, valdes istället ett motsvarande icke-parametriskt test. Icke-parametriska tester kan hantera ordinaldata och är inte lika känslig för snedfördelning. Mann-Whitney U-test är motsvarigheten till ett parametriskt t-test, där två grupper jämförs för att upptäcka eventuella skillnader (Borg & Westerlund 2012). Sex Mann-Whitney U-test med alfanivå 0.05 beräknades på alla index för att undersöka om det fanns en signifikant skillnad mellan grupp 1 och grupp 2 avseende maskulinitetsattityder. För att minimera risken för masssignifikans, som lätt kan uppstå vid upprepade signifikansprövningar och därmed typ I-fel, genomfördes en Bonferronikorrektion av alfanivån. Anledningen till att masssignifikans kan uppstå vid upprepade mätningar är för att alfanivån blir större än 0.05 när flera tester utförs. Alltså blir risken för ett typ I-fel större än 5 procent, risken ökar i denna studie till 26,4 procent. För att undvika detta sänks alfanivån för varje enskilt test, då blir inte risken för ett typ I-fel större än 5 procent. Den vanligaste metoden är en Bonferronikorrektion som innebär att dela alfanivån med antalet tester (Borg & Westerlund 2012).

4.6 Bortfall

Enkäten besvarades av 92 respondenter. Eftersom datainsamlingen skedde via sociala medier och via tillgänglighetsurval på Karlstads universitet besvarades enkäten av studenter som inte uppfyllde deltagarkriteriet. Kriterierna var att respondenten skulle vara man och studera teknik, vård eller humaniora. 9 respondenter från ekonomi, 10 från samhäll och 1 från natur utslöts från studien. 6 kvinnor besvarade enkäten och fick därmed uteslutas från studien. Ett

internt bortfall identifierades där nästan hälften av svarsalternativen saknades. Detta kan bero på att respondenten inte uppfattade påståendet eller upplevde obehag och därmed valde att inte svara. (Borg & Westerlund 2012)

4.7 Reliabilitet och validitet

MRNI-SF är ett av det mest använda mätinstrumentet inom maskulinitets ideologi. Sen dess utveckling 1980 har originalinstrumentet MRNI använts i 91 studier runt om i världen. De två senare utvecklade instrumenten (MRNI-R & MRNI-SF) har brukats i över 70 olika studier. Instrumentet har således visat stark validitet samt reliabilitet (Gerdes et al. 2017; Levant et al. 2010). Det är däremot möjligt att mätinstrumentets kortare version MRNI-SF, som användes i denna studie, har lägre innehållsvaliditet (*content validity*) då endast tre påståenden inkluderats från den reviderade versionen MRNI-R. Det är alltså möjligt att dessa påståenden inte helt täcker begreppet som ska mätas (Borg & Westerlund 2012). Det kan vara problematiskt att validera ett mätinstrument i Sverige som skapats i USA eftersom Sveriges jämställdhetsarbete utmärker sig från många andra länder. Sverige anses vara ett av de ledande länderna inom jämställdhet bland annat på grund av att fokus inom politiken har varit jämställdhetsintegrering sedan 1994 (Oredsson 2017; Jämställdhetsmyndigheten 2019). Eftersom mätinstrumentet utvecklats i USA var det nödvändigt att översätta det till svenska. När ett mätinstrument översätts behöver vissa riktlinjer beaktas. Efter den initiala översättningen ska texten bland annat översättas tillbaka till originalspråket och ske i samråd med tolkar och experter (Tsang 2017). På grund av tidsramen för studien översattes mätinstrumentet utan hänsyn till dessa riktlinjer. Detta kan orsaka lägre validitet eftersom den tidigare validering av instrumentet byggde på originalspråket. Eftersom alla påståenden blivit översatta, modifierade och nya påståenden skapats användes Cronbachs alfa för att undersöka reliabiliteten i enkäten. I studien för MRNI-SF av Levant et al. (2013) varierade alfavärdet från .75 till .88 och gav ett totalvärde på .94. I studien för MRNI-R, några år tidigare, varierade alfavärdet från .79 till .90 med ett totalvärde på .92. Instrumentet har alltså hög reliabilitet över tid (Borg & Westerlund 2012). I denna studie varierade alfavärdet från .40 till .79 med ett totalvärde på .78. Majoriteten är övervägande lägre och påvisar alltså en låg reliabilitet. Detta kan vara orsakat av översättningen och modifieringen.

Vid de första två respondenterna upptäcktes en förvirring i första frågan som var formulerad "*en man ska kunna laga det mesta i hemmet*". Innebär laga att laga mat eller att laga en cykel? Då det är möjligt att modifiera påståendena under datainsamlingen ändrades detta direkt till "*en man ska kunna reparera det mesta i huset*". Detta har inte påverkat fördelningen av svaren då de första respondenterna uttryckte att de studerade ekonomi och ekonomerna har uteslutits från studien. Påståendena var formulerade på ett simpelt och lättförståeligt språk för att öka reliabiliteten som enligt Göran Ejlertsson (2014) i hög grad påverkas av respondenternas förståelse för enkäten. Dubbelnegationer och extrema frågor, som till exempel innehåller ordet aldrig eller alltid, undveks för att minska risken för förvirring och ensidig fördelning av svaren (Berntson et al. 2016).

Det fanns en risk för felaktigt urval då enkäten delades på sociala medier. Denna risk reducerades genom att införa intyges- och bakgrundsfrågor. Intygandet till studerande vid Karlstad universitet reducerade risken för någon övertäckning (Borg & Westerlund 2012). För att säkerställa ett fullständigt urval infogades könsfrågan och bakgrundsfrågan *vad studerar du?*. På så vis var det möjligt att avlägsna de som utgjorde ett felaktigt urval.

4.8 Etiska överväganden

I enlighet med Vetenskapsrådets riktlinjer (2002) och informationskravet blev respondenterna informerade om deltagandet innan enkäten påbörjades. I ett missivbrev (se bilaga 2.) presenterades studien och hur respondenten kunde delta samt syftet med studien och hur denna undersökning kan bidra till ökad kunskap om maskulinitetsnormer. Det framgick tydligt att det var frivilligt att delta och att om de så önskade kunde avbryta deltagandet när som helst och återkalla sitt samtycke utan att ange orsak vilket är i enlighet med samtyckeskravet. En webbaserad enkät kan reducera risken för obehag som kan uppstå när känsliga uppgifter lämnas ut (Ejlertsson 2014) och eftersom enkäten var webbaserad och kopplad till en länk underlättade det för respondenter om de ville avbryta sin medverkan då de bara kunde klicka ned enkäten.

Vid enkätens start fick respondenterna först ge sitt samtycke till att delta i studien samt att Karlstads universitet behandlar personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information. Sedan fick respondenterna intyga att de var 18 år eller äldre och studerande vid Karlstads universitet. Detta är i enlighet med samtyckeskravet vilket innebär att deltagare måste ge sitt samtycke, muntligt eller skriftligt, för att delta i studien. Kravet på myndighet innebär att deltagarna själva kan ge sitt samtycke, annars krävs förmyndares givna samtycke (Vetenskapsrådet 2002).

I överensstämmelse med konfidentialitetskravet gavs en kortfattad beskrivning om studiens upplägg och hur informationen kommer lagras samt bearbetas och att denna information är helt anonym vilket innebär att svaren inte kommer kunna kopplas till enskild individ. Slutligen förklaras rättigheterna till personuppgifter i och med GDPR-lagen. Missivbrevet avslutas med kontaktuppgifter till student och handledare (Vetenskapsrådet 2002).

4.9 Reflektion av konsekvenserna av metodval

Genom en enkätstudie har frekvenser av maskulinitetsattityder redovisats men hade en kvalitativ studie utförts hade det varit möjligt att gå djupare i fenomenet maskulinitet. Då hade det varit möjligt att till exempel undersöka hur maskulinitet konstrueras och om det är som Connell (1999) menar, gruppbetingat. Ponera att intervjuer med män hade genomförts, först enskilt för att undersöka hur deras maskulinitetsattityder ser ut och hur de påverkas av maskulinitetsnormerna. Sedan utförs gruppintervjuer med samma män som intervjuats enskilt och då undersöks om deras svar påverkas när andra män är närvarande som hegemonin uttrycker det. Detta är ett exempel på hur kvalitativa undersökningar kan gå djupare och undersöka andra delar av fenomenet än en kvantitativ studie kan.

5.0 Resultat

Nedan presenteras studiens resultat. Resultatet är uppdelat i frågeställningarna som besvaras med hjälp av tabeller.

Finns det en skillnad i attityder avseende maskulinitet mellan manliga studenter inom teknik och manliga studenter inom vård/humaniora?

Sex Mann-Whitney U -test för totalpoängen på alla index genomfördes. Resultatet visade ingen signifikant skillnad mellan teknik och humaniora/vård i fem av sex index (se Tabell 2.) Självständighet genom tekniska färdigheter $U = 428,500$, $p = ,227$. Tuffhet $U = 421,500$, $p = ,197$. Kropp $U = 395,000$, $p = ,102$. Undvikande av feminina beteenden $U = 413,500$, $p = ,158$. Dominans $U = 440,500$, $p = ,283$. För index Emotionellt återhållsam fanns en signifikant skillnad mellan grupperna $U = 319,500$, $p = ,007$. Efter en Bonferronikorrigerings var skillnaden avseende Emotionellt återhållsam fortsatt signifikant med < 0.05 . Det nya p -värdet för Emotionellt återhållsam var $p = 0,0083$.

Tabell 2. Mann-Whitney U -test

Test Statistics ^a						
	Självständighet genom tekniska färdigheter	Tuffhet	Kropp	Emotionellt återhållsam	Undvikande av feminina beteenden	Dominans
Mann-Whitney U	428,500	421,500	395,000	319,500	413,500	440,500
Wilcoxon W	834,500	827,500	801,000	725,500	819,500	846,500
Z	-1,209	-1,289	-1,634	-2,680	-1,411	-1,073
Asymp. Sig. (2-tailed)	,227	,197	,102	,007	,158	,283

a. Grouping Variable: Ämne

Notering. Angiven signifikansnivå var $< 0,05$.

Medianen för Teknik tenderar att ligga högre i alla attitydindex, detta innebär dock inte alltid signifikans (se Tabell 4.). Den enda signifikanta skillnaden fanns i Emotionellt återhållsam. Självständighet genom tekniska färdigheter 1Md = 9.00 (q1 = 6.25; q3 = 9.00), 2Md = 9.00 (q1 = 7.50; q3 = 10.00). Tuffhet 1Md = 5.00 (q1 = 4.00; q3 = 8.50), 2Md = 6.00 (q1 = 5.00; q3 = 8.50). Kropp 1Md = 7.50 (q1 = 5.25; q3 = 13.75), 2Md = 11.00 (q1 = 8.50; q3 = 13.00). Emotionellt återhållsam 1Md = 3.00 (q1 = 3.00; q3 = 6.50), 2Md = 6.00 (q1 = 4.00; q3 = 7.50). Undvikande av feminina beteenden 1Md = 6.00 (q1 = 4.00; q3 = 8,75), 2Md = 8.00 (q1 = 4.50; q3 = 9.00). Dominans 1Md = 4.50 (q1 = 4.00; q3 = 8.00), 2Md = 6.00 (q1 = 4.00; q3 = 9.00).

Varken Vård/humaniora eller Teknik uppnådde maxpoäng i vardera index. Vård/humaniora låg en aning över medianen för Självständighet genom tekniska färdigheter (Md= 8.00; 1Md= 9.00) (Tabell 3.). Likaså låg Teknik en aning över medianen för Självständighet genom tekniska färdigheter (Md= 8.00; 1Md= 9.00). Teknik låg också högre på index Kropp (Md= 10.5; 1Md= 11.00) (Tabell 4.). Eftersom Teknik inte uppnådde maxpoäng eller var signifikant högre än humaniora/vård är den traditionella maskulinitetsnormen således inte dominerande hos män inom teknikprogrammen.

Tabell 3. Deskriptiv statistik Vård/humaniora

Ämne = 1

		Statistics ^a					
		Självständighet genom tekniska färdigheter	Tuffhet	Kropp	Emotionellt återhållsam	Undvikande av feminina beteenden	Dominans
N	Valid	28	28	28	28	28	28
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		8,18	6,04	9,32	4,82	6,89	6,39
Median		9,00	5,00	7,50	3,00	6,00	4,50
Percentiles	25	6,25	4,00	5,25	3,00	4,00	4,00
	50	9,00	5,00	7,50	3,00	6,00	4,50
	75	9,00	8,50	13,75	6,50	8,75	8,00

a. Ämne = 1

Tabell 4. Deskriptiv statistik Teknik

Ämne = 2

		Statistics^a					
		Självständighet genom tekniska färdigheter	Tuffhet	Kropp	Emotionellt återhållsam	Undvikande av feminina beteenden	Dominans
N	Valid	37	37	37	37	37	37
	Missing	0	0	0	0	0	0
Mean		8,57	6,62	10,92	5,97	7,89	7,00
Median		9,00	6,00	11,00	6,00	8,00	6,00
Percentiles	25	7,50	5,00	8,50	4,00	4,50	4,00
	50	9,00	6,00	11,00	6,00	8,00	6,00
	75	10,00	8,50	13,00	7,50	9,00	9,00

a. Ämne = 2

6.0 Analys

I analysen kommer resultatet vävas samman med teorier och begrepp som presenterats i den teoretiska referensramen.

6.1 Hegemonisk maskulinitet

Den hegemoniska maskuliniteten är alltså den ledande normen som alla accepterar, den bygger på marginalisering av andra grupper och underordning av kvinnor och mindre manliga män. I hegemonin finns en stark homosocialitet där maskulinitetsnormer produceras och reproduceras och detta verkar genom att upprätthålla genusordningen där männen agerar som överordnade (Connell 1999; Johansson & Kuosmanen 2003; Holmberg 1996). Genom upprätthållandet av genusordningen separeras det kvinnliga från det manliga. Utifrån Connells (1999) teori om hegemonisk maskulinitet uppfattas Teknik i den här studien som den hegemoniska maskuliniteten då teknik är en traditionellt manligt betingad utbildning samt yrke som domineras av män (Dryler et al. 2016; Johansson 2018; SCB 2018a). Utifrån detta antagande skapades en hypotes om att Teknik kommer skatta attityderna högt avseende Självständighet genom tekniska färdigheter, Tuffhet, Kropp, Emotionellt återhållsam, Undvikande av feminina beteenden och Dominans. Resultatet för hypotesen visade att Teknik inte låg högt i varken Självständighet genom tekniska färdigheter, Tuffhet, Kropp, Undvikande av feminina beteenden eller Dominans. Endast i Emotionellt återhållsam.

6.1.1 Marginalisering

Marginalisering inom hegemonin innebär att grupper av män exkluderas från hegemonin. Detta innebär bland annat grupper av män som enligt samhällets och hegemonins normer uppträder mer feminint än maskulint. Både utbildningen och yrket sjuksköterska är kvinnodominerade (Dryler et al. 2016; Johansson 2018; SCB 2018b) och anses därmed feminint som män enligt normerna bör undvika (Thompson & Pleck 1986; Brannon & Juni 1984). Eftersom män som jobbar som eller utbildar sig till sjuksyster uppfattas som mer feminina män marginaliseras de därmed av män inom hegemonin. Humaniora är också kvinnodominerade utbildningar och yrken (Dryler et al. 2016; Johansson 2018; SCB 2018b) därför uppfattas män i humanioraprogrammen i denna studie som likvärdigt marginaliserade

som Vård. I de marginaliserade grupperna skapas enligt Connell (1999) nya normer som den marginaliserade gruppen ska följa. Utifrån Connells (1999) teori är det alltså möjligt att gruppen Vård/humaniora har egna maskulinitetsnormer som skapats i marginaliseringen. Vård/humaniora förväntades skatta attityderna lägre än Teknik och resultatet visade att de endast gjorde det i index Emotionellt återhållsam.

6.1.2 Underordning och idealisering

Anledningen till att resultatet inte blev som förväntat kan vara för att respondenterna i Vård/humaniora svarade genom idealisering. Det innebär alltså att de är medvetna om de maskulinitetsnormer samhället förväntar sig att de ska uppfylla, därför svarar det inte fullständigt sanningsenligt (Goffman 2014). Eftersom standardiseringen var låg under datainsamlingen är det mycket möjligt att respondenterna påverkats av varandra om de suttit i grupp och diskuterat frågorna och därmed inte vågat gradera sina attityder så lågt som de annars kanske hade gjort. Idealiseringen kan ha skett genom rädsla för att bli underordnad. Enligt Holyoake (2002) och hans resultat från studien han genomförde för att undersöka hur manliga sjuksköterskor konstruerade deras identiteter i kvinnligt betingade miljöer, försökte sjuksköterskorna anamma den feminina sidan mer på grund av samhällets förväntningar. De uppmuntrades att göra det då detta var vad Holyoake (2002) benämner som mjuk maskulinitet och mjuk maskulinitet var den marginaliserade gruppens nya norm. Han säger också att de män, på arbetsplatsen han genomförde undersökningen på, enligt den nya normen inte fick gå över gränsen för mjuk maskulinitet. Agerade de mer feminint än vad som var accepterat började det istället diskuteras om männen i fråga var homosexuella, vilket enligt Connell (1999) är en underordnad grupp. Utifrån detta är det möjligt att respondenterna i nuvarande studie inte vågade svara sanningsenligt på grund av rädslan för att bli underordnad och svarade därmed idealiserat (Goffman 2014). Ett annat perspektiv på idealisering är att respondenterna i Vård/humaniora faktiskt svarade lägre än vad de initialt hade gjort på grund av den marginaliserade gruppens norm som säger att de ska vara mer feminina och omhändertagande. Det finns alltså en möjlighet att skillnaden i emotionell återhållsamhet är signifikant på grund av idealisering.

6.2 Ett nytt maskulinitetsideal?

Eftersom det inte går att fastställa om svaren idealiserats eller inte utgår studien från att Vård/humaniora marginaliserats och att skillnaden i Emotionellt återhållsam är äkta. Utifrån Holyoakes (2002) teori om mjuk maskulinitet och Connells teori om marginalisering indikerar resultatet för denna studie på att Vård/humaniora har skapat en egen norm de förväntas följa. Denna norm är i linje med Holyoakes (2002) norm om mjuk maskulinitet. Avståndstagande från emotionell återhållsamhet tolkas som ett steg närmare den feminina normen eftersom det bland annat anses kvinnligt att gråta och prata om känslor. Avståndstagandet kan således vara det Holyoake (2002) benämner som mjuk maskulinitet, ett steg närmare den feminina sidan eftersom det förväntas av samhället att de ska vara det. Hade hypoteserna för studien uppfyllts hade Teknik skattat sina attityder högt och slutsatsen hade därmed blivit att Teknik är den hegemoniska maskuliniteten som anammar de traditionella maskulinitetsnormerna och att det finns en skillnad mellan grupperna. Detta var dock inte fallet, det var ingen avsevärd skillnad mellan Vård/humaniora och Teknik och Teknik skattade inte sina attityder markant högre än Vård/humaniora. Detta indikerar på att ett nytt maskulinitetsideal tagit plats i Sverige. Enligt Nordberg (Parbring 2002) kan inte teorin om hegemonisk maskulinitet appliceras överallt och speciellt inte på ett så jämställt land som Sverige. Hon menar istället att det är den mjuka mannen som dominerar Sverige idag, den vita medelklassmannen, en Clint Eastwood med disktrasa. Det är enligt Nordberg den hegemoniska maskuliniteten i Sverige idag och inte den traditionella mannen. Nordbergs utsago är i linje med denna undersökning som påvisar att det inte är den traditionella mannen som dominerar varken vård/humaniora- eller teknikprogrammen. Vård/humaniora har tolkats skapa en egen norm som överensstämmer med Holyoakes (2002) mjuka maskulinitet vilket i sig tolkas vara nära besläktat med den mjuka mannen. Teknik anammar inte den traditionella maskulinitetsnormen vilket indikerar på att de också närmar sig den mjuka maskuliniteten eller den mjuka mannen. Resultaten för den här studien stödjer således Nordbergs teori om att det är ett annat ideal i Sverige än den traditionella hegemoniska maskuliniteten. Istället utgörs hegemonin av en Clint Eastwood med disktrasa (Parbring 2002).

7.0 Diskussion

I detta kapitel diskuteras resultatet och analysen. Arbetet reflekteras med en kritisk syn och förslag på förbättringar och framtida forskning ges.

Syftet med denna studie är att undersöka om det finns en skillnad i attityder avseende maskulinitetsnormer mellan manliga studenter inom teknik- och vård/humanioraprogrammen och om det traditionella maskulinitetsidealet dominerar teknikprogrammen. Resultatet blev inte som förväntat, det förväntades att Teknik skulle uppge starkare traditionella åsikter om maskulinitetsnormer och att skillnaden mellan Teknik och Vård/humaniora skulle vara större. Men skillnader hittades endast i Emotionellt återhållsam där Vård/humaniora fick markant lägre poäng. Teknik anammade inte maskulinitetsnormerna men de förkastade dem inte heller. Precis som i Thompson och Plecks (1986) studie erkänner respondenterna normernas existens men de instämmer inte med dem fullt ut.

Tidigare forskning har visat på en signifikant skillnad i maskulinitetsattityder mellan män i traditionellt manliga och traditionellt kvinnliga yrken. Dodson och Borders (2006) fann i sin studie att ingenjörerna anammade maskulinitetsnormerna mer än studievägledarna och Loughrey (2008) fann att manliga sjuksystrar uppfattade sin mansroll som mer feminin än maskulin. Baserat på tidigare forskning förväntades liknande resultat. Men som Thompson och Pleck (1986) framförde så kan könsnormer variera beroende på ålder, socioekonomisk status och födelsekohort. Dodson och Borders (2006) inkluderade bakgrundsfrågor i deras studie om bland annat socioekonomisk status, etnicitet och ålder. Detta är frågor som valdes att exkluderas från denna studie av etiska skäl. Resultaten hade eventuellt sett annorlunda ut om respondenterna valdes strategiskt för att fullständigt representera populationen. På grund av etiska skäl exkluderades också index Negativitet mot sexuella minoritetsgrupper och Icke-relationell sexualitet. Väsentligt att påpeka är att dessa två index möjligtvis kunnat påverka resultatet avsevärt men detta är omöjligt att säga i efterhand.

Det är också möjligt att resultatet inte blev som förväntat för att forskning och mätinstrument som skapats i USA har applicerats på Sverige. Detta är i enlighet med vad Nordberg kritiserar

när hon säger att hegemonisk maskulinitet inte kan appliceras på Sverige (Parbring 2002). Det anses vara samma hegemoniska maskulinitet i USA och Europa men på grund av Sveriges jämställdhetspolitik och det arbetet som bedrivits i samband med det har Sverige en utmärkande jämställdhet. Detta kan skapa problem för ett mätinstrument som fokuserar på traditionella maskulinitetsnormer. Nordberg (Parbring 2002) menar att den verkliga hegemonin förblir dold eftersom fokus ligger på USAs hegemoni. Om det är den mjuka maskuliniteten som Nordberg (Parbring 2002) menar är den hegemoniska maskuliniteten i Sverige är resultatet i enlighet med det. Det hade till exempel varit mycket intressant att inkludera två mätinstrument i studien, ett för traditionella maskulinitetsnormer och ett för moderna maskulinitetsnormer. Moderna maskulinitetsnormer kan till exempel vara den förmögna, sexuellt attraktiva och pålitliga familjefadern (Alvesson & Due Billing 1999), eller den mjuka mannen (Parbring 2002). Genom en större studie med en bredare enkät hade det varit möjligt att fånga det nya hegemoniska idealet. Connell (1999) påpekar att det skapas olika ideal inom samma kulturella och institutionella omgivningar då dessa skapas i relation till bland annat etnicitet och klass. Denna studie är för snäv för att fånga de olika maskuliniteter som skapas inom olika grupper av män. Fokus har hamnat på den traditionella mannen som antas vara den hegemoniska och detta skapar en svaghet i studien men kan vara en fördel för framtida studier.

Ett flertal förändringar i studien hade kunnat bidra till ett mer färgstarkt resultat som till exempel bibehållandet av frågor av känslig karaktär. Hade tidsramen för studien sett annorlunda ut hade en fördel varit att kontakta flera universitet runt om i Sverige för att få tillgång till fler manliga vårdstudenter och därmed få en renodlad population. Det hade eventuellt blivit tydligare att jämföra ingenjörer och endast vårdstudenter.

Enligt Dodson och Borders (2006) tolkning av Gottfredsons karriärteori skulle män med icke-traditionella idéer om genus lättare välja kvinnodominerade utbildningar. De menar att attityderna är beroende av könsroller och uppfattningar av könsroller i samhället och att en individ redan som barn börjar anpassa sina attityder efter detta. Så för att könssegregeringen ska upphöra i utbildning och arbetsliv behöver Sverige uppnå mer jämställdhet mellan könen, genom att förändra attityderna om könsroller. Med Dodson och Borders (2006) tolkning kan

detta uppfattas som att könsrollerna måste ändras för att attityderna om könsroller ska kunna ändras.

Ett flertal ansatser har gjorts för att ändra könsrollerna, till exempel genom lagar och avtal. Det var efter 70-talets drivkraft i jämställdhetspolitiken som många lagar infördes som ska främja kvinnors position i samhället och lägga grund för jämställdhet mellan män och kvinnor. För att nämna några infördes föräldraförsäkringen som ger föräldrar rätt att dela ledigheten vid ett barns födelse samt att en månad reserverats åt båda föräldrarna och inte kan överlåtas. Alla yrken blev tillgängliga för kvinnor, och lagen mot könsdiskriminering infördes (SCB u.å.). Så att det ledande idealet har skiftat kan mycket väl bero på den kraftfulla jämställdhetspolitik Sverige har idag. Genom jämställdhetspolitiken och myndigheten avsedd att arbeta för jämställdhet, har jämställdheten gått framåt. Detta går att se, inte endast genom lagar och avtal men genom normerna som genomsyrar samhället och påverkar människors tankar, uppfattningar och självbild (Loughrey 2008). Connell (1999) säger att hegemonin ständigt utmanas och förändras, Nordberg menar att idealet om den traditionella mannen övergått till den mjuka mannen på grund av den jämställdhet som råder i Sverige. Resultatet för denna studie motiveras av Nordbergs teori om den mjuka mannen (Parbring 2002) med stöd från Connells utsago om att hegemoni och maskulinitet är i ständig rörelse (Connell 1999). Detta indikerar på att ett nytt maskulinitetsideal har tagit plats i Sverige och att den anammats av både män i vård/humaniora- och teknikprogrammen. Trots denna indikation är studien inte generaliserbar och det skulle krävas ytterligare studier för att fastställa det nya idealet.

Referenslista

Alvesson, M. & Due Billing, Y. (1999). *Kön och organisation*. Lund: Studentlitteratur

Ambjörnsson, F. (2011). *Rosa: den farliga färgen*. Stockholm: Ordfront

Andreasson, J. (2003). Brudar bärs och bögar- maskulinitet och sexualitet i en kända miljö. I P. Lalander, & T. Johansson. (Red.), *Sexualitetens omvandlingar: politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer*. (pp. 35-46). Göteborg: Daidalos

Berntson, E., Bernhard-Oettel, C., Hellgren, J., Näswall, K. & Sverke, M. (2016). *Enkätmetodik*. Stockholm: Natur och Kultur

Borg, E. & Westerlund, J. (2012). *Statistik för beteendevetare*. Malmö: Liber

Brannon, R., Juni, S. (1984). A scale for measuring attitudes about masculinity. *Psychological Documents*, 14(6)

Busfield, J. (1996). *Men, Women and Madness*. New York: University Press

Chodorow, N. (1978) *The Reproduction of Mothering*. University of California Press.

Collins English Dictionary (2018). <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/self-reliance> [2018-12-18]

Connell, R.W. (1999). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos

Connell, R.W. (2009). *Om genus*. 2. uppl. Göteborg: Daidalos

Danube, C.L., Vescio, T.K. & Davis, K.C. (2014). Male Role Norm Endorsement and Sexism Predict Heterosexual College Men's Attitudes Toward Casual Sex, Intoxicated Sexual Contact, and Casual Sex. *Sex roles*, 71(5-8), 219-232. doi.org/10.1007/s11199-014-0394-4

Dodson, T.A. & Borders, L.D. (2006) Men in Traditional and Nontraditional Careers: Gender Role Attitudes, Gender Role Conflict, and Job Satisfaction. *National Career Development Association*, 54. doi: 10.1002/j.2161-0045.2006.tb00194.x

Dryler, H., Inkinen, M., Amnéus, I., Gillström, P., Severin, J., Viberg, A. & Helldahl, P. (2016). *Kvinnor och män i högskolan*. Stockholm: Universitetskanslerämbetet

Ejlertsson, G. (2014). *Enkäten i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Ekenstam, C. (1998). En historia om manlig gråt. I C. Ekenstam. (Red.), *Rädd att falla: studier i manlighet*. (pp. 50-124). Gidlunds förlag

Ekman, D. (1995). *En mans bok : om manlig identitet : teorier, ideal, verklighet*.
Stockholm: Natur & Kultur

Freud, S. (1962). *Three Essays on the Theory of Sexuality*. New York: Basic Books

Gemzöe, L. (2004). *Feminism*. Stockholm: Bilda förlag

Gerdes, Z.T., Alto, K.M., Jadaszewski, S., D'Auria, F. & Levant, R.F. (2017). A Content Analysis of Research on Masculinity Ideologies Using All Forms of the Male Role Norms Inventory (MRNI). *Psychology of Men & Masculinity*, doi: 10.1037/men0000134

Giddens, A. & Sutton, P.W. (2014). *Sociologi*. 5. Uppl. Lund: Studentlitteratur

Gillis, J. & Avis, W.E. (1980). The Male-Taller Norm in Mate Selection. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 6(3), 396-401. doi: 10.1177/014616728063010

Goffman, E. (2014). *Jaget och maskerna : en studie i vardagslivets dramatik*. 2. uppl. Stockholm: Studentlitteratur

Helgeson, V.S. (1994). Prototypes and Dimensions of Masculinity and Femininity. *Sex Roles* 31(11), 653-682
doi: 10.1007/BF01544286

Hillerström, S., Kullman, D., Svedjelöv, I., Hammerin, M., Wilstrand, I. & Lundberg, M. (2017). *Jämställt hela tiden: metoder och övningar för jämställdhetsintegrering*. Dalarna: Länsstyrelsen

Holmberg, C. (1996). *Det kallas manshat: en bok om feminism*. Göteborg: Anamma.

Holyoake, D. (2002). Male identity in mental health nursing. *Nursing standard: official newspaper of the Royal College of Nursing*, 16(48), 33-37. doi: 10.7748/ns.16.48.33.s1

Jalmert, L. (1984). *Den svenske mannen*. Stockholm: Tiden i samarbete med Arbetsgruppen om mansrollen

Johansson, T. (1998). Muskler, svett och maskulinitet. I C. Ekenstam. (Red.), *Rädd att falla: studier i manlighet*. (pp. 244-269). Gidlunds förlag

Johansson, T. & Kuosmanen, J. (2003). *Manlighetens många ansikten*. Malmö: Liber

Johansson (2018). *Statistik om legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal 2016 samt arbetsmarknadsstatus 2015*. Stockholm: Socialstyrelsen

Jämställdhetsmyndigheten (2019). *Sveriges Jämställdhetspolitik*.
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/om-jamstalldhet/sveriges-jamstalldhetspolitik>

[2018-12-30]

Jämställdhetsmyndigheten (2017). *Vad är jämställdhet*.

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/om-jamstalldhet/vad-ar-jamstalldhet>

[2018-12-30]

Kuosmanen, J. (2001). *Finnkampen: en studie av finska mäns liv och sociala karriärer i Sverige*. Hedemora: Gidlund

Kupers, T.A. (2005). Toxic masculinity as a barrier to mental health treatment in prison. *Journal of Clinical Psychology*. 61(6), 713–724. doi: 10.1002/jclp.20105

Larsson, L. (2018). Jämställdhetsmyndigheten på väg läggas ned. *Svenska Dagbladet*. 17 december

Levant, R.F. & Pollack, W.S. (1997). A New Psychology Of Men. *Journal of Marriage and Family*, 59(1), 234. doi: 10.2307/353676

Levant, R.F., Rankin, T.J., Williams, C.M., Hasan, N.T. & Smalley, K.B. (2010). Evaluation of the Factor Structure and Construct Validity of Scores on the Male Role Norms Inventory-Revised (MRNI-R). *Psychology of Men & Masculinity*, 11(3), 25-37.

doi: 10.1037/a0017637

Levant, R.F., Hall, R.J. & Rankin, T.J. (2013). Male Role Norms Inventory Short Form (MRNI-SF): Development, Confirmatory Factor Analytic Investigation of Structure, and Measurement Invariance Across Gender. *Journal of Counseling Psychology*, 60(2)
doi: 10.1037/a0031545

Loughrey, M. (2008). Just how men are male nurses...? *Journal of Clinical Nursing*, 17(10), 1327-34. doi: 10.1111/j.1365-2702.2007.02250.x

Mosse, G.L. (1996). *The Image of Man: The Creation of Modern Masculinity*. Oxford: University Press

Oredsson (2017). *Kön styr val av utbildning – trots ett av världens mest jämställda länder*. Lund: Lunds Universitet

<https://www.lu.se/article/kon-styr-val-av-utbildning-trots-ett-av-varldens-mest-jamstallda-lander> [2018-12-17]

Parbrings, B. (2002). *Mannen som offer eller maktutövare*. Göteborg: Göteborgs Universitet

<https://jmg.gu.se/Aktuellt/Nyheter/fulltext/mannen-som-offer-eller-maktutovare.cid917676> [2018-12-18]

Pleck, J.H. & Sawyer, J. (1974). *Men and masculinity*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall

Proposition 2005/06:155. *Makt att forma samhället och sitt eget liv - nya mål i jämställdhetspolitiken*.

Regeringskansliet (2017). *Svensk jämställdhet i topp*.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2017/10/svensk-jamstalldhet-i-topp/> [2019-01-14].

Regeringskansliet (2018). *Förslag om uppföljning av jämställdhetspolitiken*.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2018/10/forslag-om-uppfoljning-av-jamstalldhetpolitiken/> [2018-12-30]

RFSL Ungdom (2014). *Transformering*. <http://www.transformering.se/vad-ar-trans/normer> [2019-01-10]

RFSL Ungdom (2017). *Transformering*. <http://www.transformering.se/vad-ar-trans/intersexuell>
[2019-02-11]

RFSL Ungdom (2018). *Transformering*. <http://www.transformering.se/vad-ar-trans/ordlista> [2019-01-11]

Robertsson, H. (2002). *Maskulinitetskonstruktion och könssegregering i sjukvård : manliga sjuksköterskor och hegemonisk maskulinitet*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet

Robertsson, H. (2003). *Maskulinitetskonstruktion, yrkesidentitet, könssegregering och jämställdhet*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet

Rosengren, K.E. & Arvidson, P. (2002). *Sociologiskt metodik*. 5. uppl. Malmö: Liber

SCB (u.å.). *Utveckling av jämställdheten sedan 1970-talet*.

https://www.scb.se/statistik/LE/LE0201/2003M00/X10ST0201_02.pdf [2019-01-14]

SCB (2018a). *20 vanligaste yrken för män.*

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/yrkesregistret-med-yrkesstatistik/pong/tabell-och-diagram/20-vanligaste-yrkena-for-man/> [2018-12-17]

SCB (2018b). *20 vanligaste yrkena för kvinnor.*

<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/yrkesregistret-med-yrkesstatistik/pong/tabell-och-diagram/20-vanligaste-yrkena-for-kvinnor/> [2018-12-17]

SFS 1991:433. *Jämställdhetslag.*

Sveriges Psykologförbund (2019). *Psykologiguiden*

<https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=Essentialism> [2019-01-02]

Thompson, E.H. & Pleck, J.H. (1986). The structure of male role norms. *American Behavioral Scientist*, (29)5, 531-543. doi: /10.1177/000276486029005003

Tigerfitness (2018). *Bodybuilding - A Complete History*

<https://www.tigerfitness.com/blogs/motivation/bodybuilding-history> [2018-12-18]

Trost, J. & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken* (5 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB

Tsang, S., Royse, C.F. & Terkawi, A.S. (2017). Guidelines for developing, translating and validating a questionnaire in perioperative and pain medicine. *Saudi journal of anaesthesia*, 11(5), 80–89. doi: 10.4103/sja.SJA_203_17

Vetenskapsrådet. (2002). *Vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab.

Wetterberg, T. (2002). *Vill man ha jämställdhet? Slutrapport för projekt Män och jämställdhet*. Regeringskansliet.

Bilaga 1.

Indexförteckning

Självständighet genom tekniska färdigheter

- En man ska kunna reparera det mesta i huset
- En man ska kunna byta däck på en bil
- En man ska be om hjälp om han inte klarar att reparera något i hemmet

Tuffhet

- En man får gnälla när det blir jobbigt
- En man bryter ej ihop vid hög stress
- En man visar inte när han får ont

Kropp

- En man ska se muskulös ut
- Det är manligt att lyfta vikter
- En man behöver inte vara starkare än sin partner
- En man behöver inte vara längre än sin partner

Emotionellt återhållsam

- En man bör erkänna när andra sårar hans känslor
- En man ska inte vara snabb med att berätta att han bryr sig om någon
- En man bör inte gråta

Undvikande av feminina beteenden

- Män kan dricka drinkar lika väl som öl
- Män bör föredra att se en actionfilm över en romantisk komedi
- Pojkar kan klä sig i rosa
- Pojkar bör föredra att leka med lastbilar över dockor

Dominans

- Sveriges statsminister bör vara en man
- En kvinna kan vara en lika bra ledare som en man
- En chef bör vara en man
- Mannen bör bara huvudförsörjaren i familjen

Bilaga 2.

Missivbrev

Hej!

Mitt namn är Evelina Käld och jag studerar vid Karlstads universitet. Under de kommande 8 veckorna kommer jag att skriva mitt kandidatarbete i sociologi. I mitt arbete skall jag fördjupa mig inom maskulinitet och den sociala mansrollen. Studiens syfte är att öka kunskapen om de normer mannen upplever i samhället. Undersökningen är frivillig och kan avbrytas när som helst under genomförandets gång. Personuppgifter behandlas enligt ditt informerade samtycke och du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Obehöriga kommer ej kunna ta del av de uppgifter som behandlas. Enkäten besvaras i det webbaserade enkätverktyget Survey & Report som är en molntjänst utanför Karlstads universitet. Enkäter kommer sedan behandlas i statistikprogrammet SPSS och all data kommer att raderas efter avslutad studie. Undersökningen är anonym vilket innebär att svaren inte kommer kunna spåras eller kopplas till dig som enskild individ. Alla resultat kommer att redovisas på gruppnivå. Deltagande i studien innebär att svara på följande enkät som tar cirka 2-3 minuter. Vid frågor avseende studien, vänligen kontakta ansvarig student eller handledare.

Karlstads universitet är personuppgiftsansvarig.

Enligt personuppgiftslagen har du rätt att gratis få ta del av samtliga uppgifter om dig som hanteras och vid behov få eventuella fel rättade. Du har även rätt att begära radering, begränsning eller att invända mot behandling av personuppgifter och det finns möjlighet att inge klagomål till Datainspektionen. Kontaktuppgifter till dataskyddsbudet på Karlstads universitet är dpo@kau.se.

Kontaktuppgifter

Ansvarig student: Evelina Käld

evelina.kald@gmail.com

Ansvarig handledare: Stefan Karlsson, filosofie doktor

stefan.karlsson@kau.se

Bilaga 3.

Enkät

Jag väljer att delta i studien och godkänner att Karlstads universitet behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information

Ja

Nej

Jag intygar att jag är över 18 år och studerande på Karlstads universitet

Ja

Nej

Identifierar du dig som:

Man

Kvinna

Icke-binär

Vad studerar du?

Ekonomi

Vård

Teknik

Samhälle

Natur

1. En man ska kunna reparera det mesta i huset
2. En man ska kunna byta däck på en bil
3. En man ska be om hjälp om han inte klarar att reparera något i hemmet
4. En man får gnälla när det blir jobbigt
5. En man bryter ej ihop vid hög stress
6. En man visar inte när han får ont
7. En man ska se muskulös ut
8. Det är manligt att lyfta vikter
9. En man behöver inte vara starkare än sin partner
10. En man behöver inte vara längre än sin partner
11. En man bör erkänna när andra sårar hans känslor
12. En man ska inte vara snabb med att berätta att han bryr sig om någon
13. En man bör inte gråta
14. Män kan dricka drinkar lika väl som öl
15. Män bör föredra att se en actionfilm över en romantisk komedi
16. Pojkar kan klä sig i rosa
17. Pojkar bör föredra att leka med lastbilar över dockor
18. Sveriges statsminister bör vara en man
19. En kvinna kan vara en lika bra ledare som en man
20. En chef bör vara en man
21. Mannen bör bara huvudförsörjaren i familjen